

KINCS

| KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
| ÉS A CSALÁDOKÉRT

Felmérés a házasságok megtartásáról

2020

www.koppmariaintezet.hu

Tartalomjegyzék

1. A kutatásról.....	2
2. A kutatás legfontosabb következtetései.....	3
3. A kutatás részletes megállapításai.....	5
4. A minta jellemzői.....	8
5. A jó házasság feltételei.....	12
6. A jó házasság kritériumai az elváltak és a nagycsaládos házasok szerint.....	17
7. Az állami támogatások hatása.....	19
8. A válás okai, válások a családban.....	21
9. A gyermekszám és a válás okai.....	24
10. A válás hatásai.....	27
11. Prevenció.....	29
Összefoglalás.....	31

1. A kutatásról

A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) együttműködve az Egyedülálló Szülők Klubja Alapítvánnyal és a Nagycsaládosok Országos Egyesületével 2020 januárjában feltáró kutatást végzett a házasság és a válás témakörében. A vizsgálat célja annak felderítése volt, milyen tényezők járulnak hozzá a jól működő házassághoz, illetve milyen problémák, akadályok vezetnek a kapcsolatok megromlásához.

A KINCS munkatársai által összeállított kérdőív többek között a megfelelően működő partnerkapcsolat ismérveit, a jó házasság feltételeit, a váláshoz vezető okokat és a házasságok felbomlásának akadályozó tényezőit, a családpolitika beavatkozási lehetőségeit firtatta egyéni, illetve társadalmi megközelítésben.

A lekérdezés online valósult meg a szervezetek hálózatán keresztül. Az eredeti koncepció szerint az elváltak alkották az alapsokaságot, azonban a kitöltők aktivitása igényelte más családi állapotú válaszadók bevonását is. Végül annak érdekében, hogy a válást megélt és a házasságát fel nem bontó egyének véleményét, attitűdjét össze tudjuk hasonlítani, a vizsgálatot kiterjesztettük. A lekérdezés január utolsó hetében történt, összesen 919 értékelhető kérdőív érkezett vissza.

A 919 válaszadó többsége nő (90,4%), közel kétharmaduk felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezik (61%). A válaszadók közel fele (49,5%) a 40 éves korcsoportba tartozik, de jelen vannak a 30-as korosztály (24,2%) és az 50-es korosztály (17,2%) képviselői is.

A válaszadók 52,6 százaléka budapesti és Pest megyei. Mind a 19 megyéből érkeztek válaszok, hasonló megoszlásban (1-2%, ez megyénként kb. 10-20 főt takar). A mintába került határon túliak aránya 7%, a külföldi országokban élőké 5,5%. Településtípus szerint vizsgálva a fővárosiak jelennek meg legnagyobb arányban, majd a városok és megyeszékhelyek lakói csaknem egyforma arányban, végül nem sokkal lemaradva a községben élők (16%).

Családi állapot szerint nézve a megkérdezettek között közel azonos arányban vannak a házások (42,2%) és az elváltak (44,3%). Az elváltak több mint 20%-a jelenleg párkapcsolatban él. A felmérésben részt vevők 96%-ának van gyermeke, egyharmaduknak egy (33,8%), harmaduknak kettő (32,4%) és további egyharmaduknak (33,8%) három vagy több gyermekük van.

2. A kutatás legfontosabb következtetései

Változatlanul kedvező a házasság megítélése

A mintában résztvevők számára a házasság intézménye fontos, hiszen a válaszadók 39,3%-a nagyon fontosnak, 36,4%-a pedig fontosnak tartja. Vagyis a válaszadók több mint 75 %-a hisz a házasság intézményében, ami egybecseng az országos adatokkal.

A házasságban élők kétharmada, a három vagy több gyermeket nevelők fele szerint a házasság nagyon fontos az életben. Az elváltak negyede is hasonlóan gondolkozik, házasságpárti és szeretne újra megházasodni (15 százalékuk pedig már új házasságban él), csaknem harmaduk (31%) viszont nem tartja fontosnak a házasságot. Ennek ellenére az elváltak háromnegyedének több mint 10 évig tartott a házassága.

A működő házasság alapja a minőségi párkapcsolat

A megkérdezettek szerint – korábbi kutatások eredményeihez hasonlóan – a hosszantartó, jó házassághoz szükséges első tíz legfontosabb tényező: a bizalom, egymás elfogadása, a szerelem/szeretet, a kommunikáció, az őszinteség, a tisztelet/ megbecsülés, a hűség, a türelem/ odafigyelés, a problémák közös megoldása és az együtt töltött minőségi idő. Vagyis a legfontosabb tényezők mind belső tulajdonságokra utalnak.

A fontossági sorrend közepe táján található a biztos munkahelyet, a lakhatási feltételeket és az anyagi feltételeket, melyek azt mutatják, hogy a jó házassághoz a belső értékekhez képest kevésbé szükségesek a materiális javak, ahogy azt más korábbi kutatások is bizonyították már.

A leggyakoribb válóok a kommunikáció hiánya és annak rossz minősége

A családon belüli megfelelő kommunikáció elengedhetetlen feltétele a sikeres házasságnak. A kommunikáció hiánya, rossz minősége volt a leggyakoribb válóok, ez az elváltak 90 %-át érintette. Emellett az érzelmi elhidegülés a válások 80%-nál jelen volt. Harmadik legfontosabb válóok az eltérő gondolkodásmód, az eltérő teherviselés, ötödik helyen a hűtlenség, ami a válaszadók kétharmadánál közrejátszott a válás bekövetkeztében. Az eltérő életcélok, a szexuális elhidegülés, a kevés együtt töltött idő, a bizalmatlanság és az egyenlőtlen munkamegosztás is az első tíz válóok között szerepelt.

A materiális tényezők, mint például a nem megfelelő lakhatási körülmények és a munkanélküliség, itt is a lista közepe, illetve vége felé helyezkednek el, bár a gyermeket, gyermekeket nevelők válásában jobban szerepet játszottak az anyagi problémák, emellett az egyenlőtlen munkamegosztás, a gyermekneveléssel kapcsolatos eltérő elképzelések és a gyermekvállalás miatt megváltozott párkapcsolat. A megkérdezett elváltak családjában, a szülei körében magasabb arányban történt válás, mint a házasságban élőknel.

A házasság megtartásához jól jön a segítség

A válás legerősebb következménye a bizalomra való képesség romlása, ezután az anyagi helyzetre és a lakáshelyzetre gyakorolja a legkedvezőtlenebb hatást. A válaszadók szerint negatív hatása van a válásnak a párkapcsolati kilátásokra (47,1%), a lelki egyensúlyra (44,2%) illetve a magabiztosságra is (43,9%).

A válások számának csökkentése szempontjából a válaszadók szerint az elérhető párterápia és családterápia segíthetne sokat, valamint a függőségek kezelése, a családon belüli segítségnyújtás, a családi életre való megfelelő felkészítés és a házasság még nagyobb megbecsültsége a közbeszédben és a médiában.

A családtámogatási intézkedések a házások 52%-a, míg az elváltak 38%-a szerint hatnak pozitívan a házasságkötési szándékokra, amellett, hogy a megkérdezettek 30,5%-a bizonytalan ebben a kérdésben.

3. A kutatás részletes megállapításai

A jó házasság feltételeként a kapcsolat mélységét és stabilitását meghatározó személyi tényezők lényegesebbnek bizonyultak, mint az egzisztenciális feltételek.

- A jó házasság feltételei elsősorban olyan kapcsolati értéknek számító immateriális tényezők, mint a bizalom, egymás elfogadása, szerelem, szeretet, működő kommunikáció egymással, őszinteség, tisztelet, megbecsülés, hűség, türelem, odafigyelés.
- A materiális tényezők, mint ápoltság, külső megjelenés, lakás, anyagi feltételek csak a belső tényezők után jelentek meg.

2. A jó házasság feltételeként a gyermeket nevelők fontosabbnak tartották a gyermekneveléssel kapcsolatos tényezőket és a családon belüli szerepek fontosságát (gyermeknevelés, családi munkamegosztás, egymás elfogadása, a jó szülői minta), mint a gyermeket nem nevelők.

- A gyermeket nevelők magasabbra értékelték a gyermeknevelést mint a jó házasság feltételét, a családi munkamegosztást, egymás elfogadását és a jó szülői mintát.
- A nem meghatározó eltérés ellenére érdemes megfigyelni, hogy a gyermekesek a gyermeket nem nevelőkhöz képest alulértékelték a lakás, a biztos munkahely, az állami támogatás meglétét.

3. A hosszantartó házasság kapcsán az elváltak fontosabbnak tartották a szexuális vonzalmat, lelki egészséget, testi egészséget, házassági szerződést, míg a nem elváltak a gyermekvállalást és a vallásosságot tartották fontosabb tényezőnek.

- Az elváltak fontosabb tényezőnek tartották a jó házassághoz a szexuális vonzalmat, lelki egészséget, testi egészséget, házassági szerződést, korábbi párkapcsolati tapasztalatokat, másik iránti türelmet, odafigyelést, működő kommunikációt egymással, együtt töltött minőségi időt, azonos érdeklődési kört, másik iránt tanúsított tiszteletet, megbecsülést, problémák közös megoldását, azonos végzettséget, közös terveket, ápoltságot, külső megjelenést, figyelmességet, őszinteséget, biztos munkahelyet és az anyagi feltételeket.
- A nem elváltak csoportja a gyermekvállalást és a vallásosságot tartják fontosabb tényezőnek a hosszantartó házassághoz.

4. Az elváltak kevésbé tartják fontosnak a házasság intézményét, mint azok, akik nem éltek meg válást.

- A válást már átélők csaknem harmada (31%) nem tartja fontosnak a házasságot, szemben az el nem váltak 6%-val.
- A nem elváltak ugyanakkor jóval magasabb arányban vélik fontosnak a házasság intézményét (67%-uk, szemben a nem elváltakkal, ahol 25,6% ez az arány).

5. A jelenlegi családtámogatási intézkedéseket pozitívan hatnak a házassági hajlandóságra.

- A válaszadók 35,2%-a szerint inkább pozitív minősítéssel értékelték a családpolitikát, 30,5% nem tudja megítélni a családtámogató intézkedések hatását. Nagyon pozitívan a megkérdezettek 10,3%-a vélekedett, míg válaszadók 19%-a szerint nincsenek hatással a házasságra ezek a beavatkozások. A megkérdezettek 5%-a szerint pedig inkább negatív hatásuk van a családtámogatási intézkedéseknek.

6. Pozitívabban vélekednek a családtámogató intézkedésekről azok, akik nem éltek meg válást, mint az elváltak.

- Az elváltak inkább vélték úgy, hogy nincs hatása, vagy negatívan hatnak a házasságra ezek az intézkedések, míg azok, akik nem váltak el úgy látják, hogy pozitív hatása van a családtámogató intézkedéseknek a házasságra.

7. A legjellemzőbb válóok a kommunikáció hiánya vagy rossz minősége, az érzelmek elmúlása, elhidegülés és az eltérő gondolkodásmód.

- A legjellemzőbb válóoknak a kommunikáció hiánya vagy rossz minősége, az érzelmek elmúlása, elhidegülése, eltérő gondolkodásmód, eltérő teherviselés, hűtlenség bizonyult.
- Legkevésbé a gyerekek kirepülése, meddőség, tartós betegség, család költözése, egyik fél távoli, külföldi munkavállalása jelenik meg válóokként.

8. A gyermekkel rendelkező házastársak válásában nagy szerepet játszott a családi szerepek megváltozása és a gyermekvállalással kapcsolatos eltérő nézetek.

- A gyermeket, gyermekeket nevelők válásában jobban szerepet játszottak az anyagi problémák, az eltérő teherviselés, az egyenlőtlen munkamegosztás, a

gyermekneveléssel kapcsolatos eltérő elképzelések és a gyermekvállalás miatt megváltozott párkapcsolat.

9. A szűkebb-tágabb családban bekövetkezett válás növeli a válás esélyét.

- A megkérdezett elváltak családjában magasabb arányban történt válás, mint a házasságban élőkénél, így a szülei körében, a jelenlegi párja életében, sőt, a volt házastárs szülei körében.

10. A válás negatív hatással van a bizalomra, anyagi helyzetre, lakáshelyzetre és az egyén társadalmi megítélésére.

- A válás legerősebb következménye a bizalomra való képesség romlása volt. Ezután az anyagi helyzetére és a lakáshelyzetére gyakorolt legkedvezőtlenebb hatást.

11. A válás rontja az elvált, gyermeket nevelő szülők párkapcsolati kilátásait.

- Azok, akik gyermeket nevelnek inkább gondolják úgy, hogy a válás rontotta a jövőbeli párkapcsolatuk esélyét, míg a gyermeket nem nevelők párkapcsolati kilátásait nem befolyásolta a válás.

13. A válások számának csökkentését a függőségek kezelése, a családon belüli segítségnyújtás, a család- és párterápia és az iskolai családi életre felkészítés segítené.

- Az adatok azt mutatják, hogy legfontosabbnak a válaszadók a függőségek kezelését, családon belüli segítségnyújtást, család és párterápiát, családi életre felkészítést tartották.
- Legkevésbé az egyházi segítség, lelki támogatást, házassággal kapcsolatos könyvek olvasását és a jegyesoktatást tartották fontosnak.

14. A házások szerint a válások számának csökkentését a házasság köztudatban történő megbecsülése, az egyházi és lelki támogatás, a jegyesoktatás és a párterápia segíti.

- A házások jelentősen magasra pontozták a házasság köztudatban történő megbecsülését, az egyházi és lelki támogatást, a jegyesoktatást, a párterápiát.
- Az elváltak a válással járó terhek tudatosítását említették a válást leginkább gátló tényezőként.

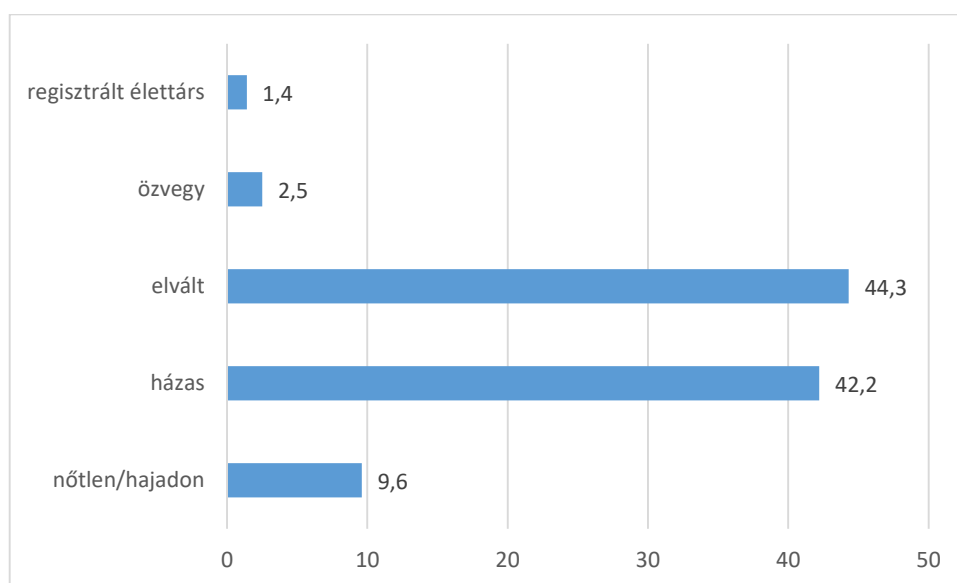
4. A minta jellemzői

A mintába került válaszadók nagy többsége nő (90,4%). Az életkor szerinti szórás nagy, a legidősebb válaszadó 1944-ben, a legfiatalabb 1999-ben született. Az átlagéletkor 56 év, a legtöbb válaszadó 43 éves (a minta mediánja és módusza is az 1977-es születési év).

A megkérdezettek *jelenlegi* családi állapotát tekintve elmondható, hogy a házások (42,2%) és elváltak (44,3%) aránya hasonló. A valaha válást átélők aránya azonban ennél magasabb: a jelenleg elváltak létszáma 406 fő, de összesen 503 fő bontott fel már házasságot, ez a minta 61%-a.

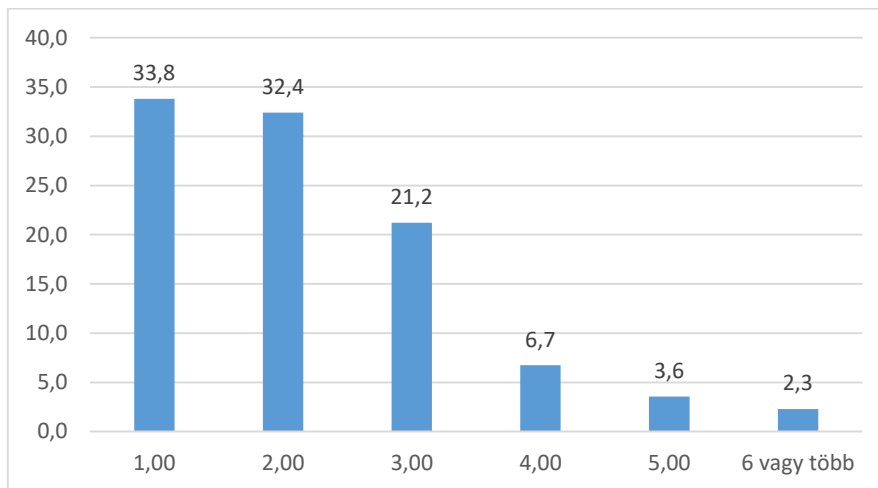
Az egyedülállók aránya mintegy 10%, az özvegyeké (2,5%) és regisztrált élettársaké elenyésző (1,4%). (1. ábra) A (nem regisztrált) élettársi kapcsolatban élők arányát egy másik kérdés alapján tudjuk megbecsülni: az *Ön jelenleg párkapcsolatban él?* kérdésre ugyanis 14% jelölte meg az élettársi kapcsolatot. A nőtlenek és hajadonok közül 25% él élettársi kapcsolatban, az elváltaknak pedig 22%-a. Az elvált férfiak és nők 78%-a tehát egyedülálló a megkeresés idején. (Meg kell említeni, hogy a mintába került férfiak 15%-a elvált, a nők 48%-a).

1. ábra. A válaszadók jelenlegi családi állapota, százalék (N=917)

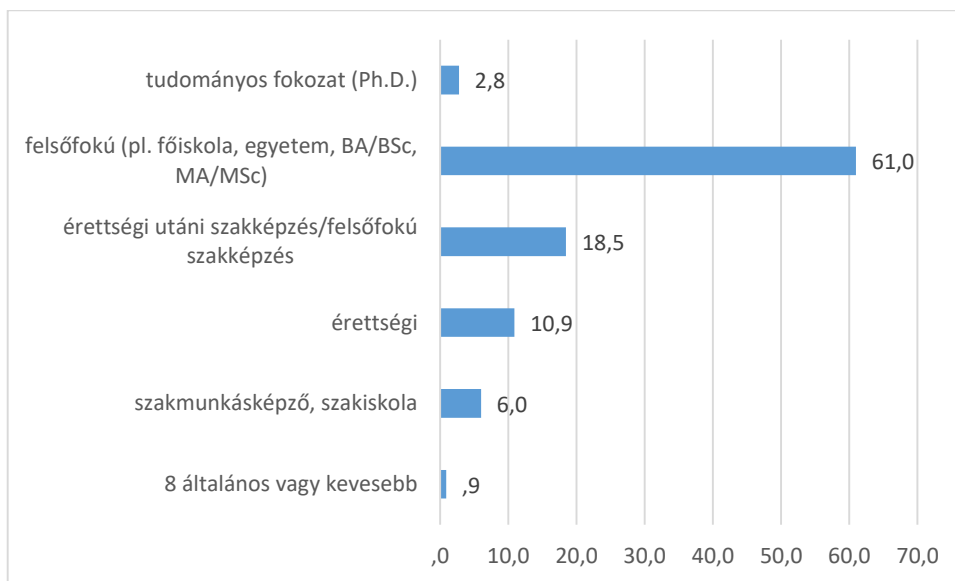
A felmérésben részt vevők 96%-ának van gyermeke. A legtöbbüknek egy (33,8%) vagy két (32,4%) gyermekük van, a nagycsaládosok aránya mintegy egyharmad. (2. ábra). Rákérdeztünk a nevelt gyermekek számára is, de nincs lényeges eltérés a biológiai gyermekszámhoz képest (mindössze 2% a kétgyermekesek esetében). Ez azt mutatja, hogy a válaszadók között csekély a mozaikcsaládban élők száma, illetve kevesen vannak, akik nem élnek egy háztartásban vér szerinti gyermekükkel. A gyermeket nevelők 40%-a házasságban él, 13%-a élettársi kapcsolatban, 47%-uknak nincs párkapcsolatuk megkérdezés idején.

2. ábra. A vér szerinti gyermekek száma szerinti megoszlás, százalék (N=787)

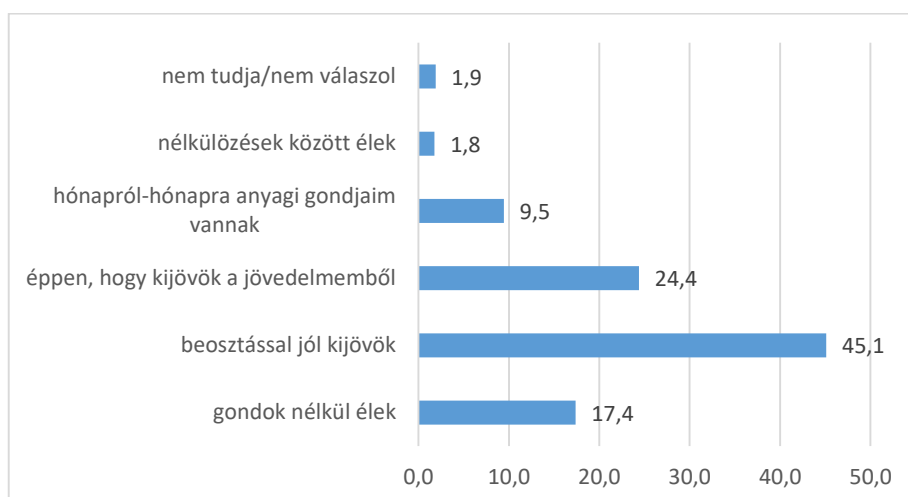
A mintába került felnőttek magasan iskolázottak: 61%-uk diplomával, 2,8%-uk doktori oklevéllel rendelkezik, az érettségizettek aránya 29,4%. (3. ábra)

3. ábra. A válaszadók iskolai végzettsége, százalék (N=899)

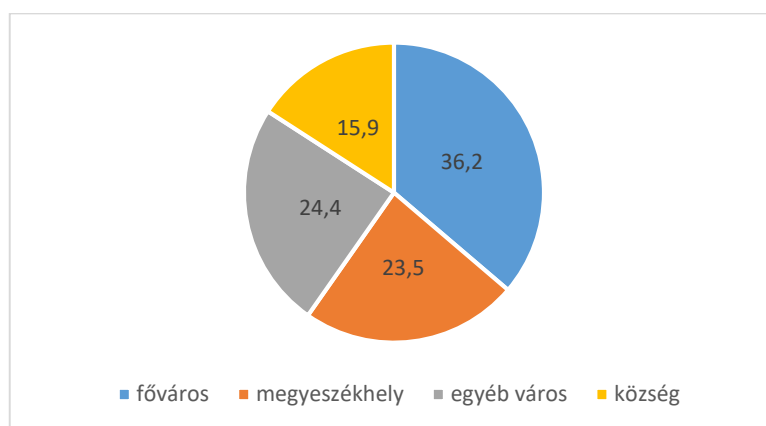
Az anyagi helyzet szubjektív megítélését a 4. ábra szemlélteti: az anyagi problémákkal különböző szinten küzdők aránya 10% körüli, a jövedelmükből éppen megélőké 24,4%, 45% pedig megfelelő beosztással jól él a fizetéséből.

4. ábra. A válaszadók szubjektív anyagi helyzete, százalék (N=899)

A legtöbb válasz budapesti lakosoktól érkezett (37,5%), ezt a Pest megyeiek aktivitása követi (15,1%). Mind a 19 megyéből érkeztek válaszok, hasonló megoszlásban (1-2%, ez megyénként kb. 10-20 főt takar). A mintába került határon túliak aránya 7%, a külföldi országokban élőké 5,5%. Településtípus szerint vizsgálva a fővárosiak jelennek meg legnagyobb arányban, majd a városok és megyeszékhelyek lakói csaknem egyforma arányban, végül nem sokkal lemaradva a községben élők (16%) (5. ábra).

5. ábra. A válaszadók lakóhelyének településtípus menti megoszlása, százalék (N=899)

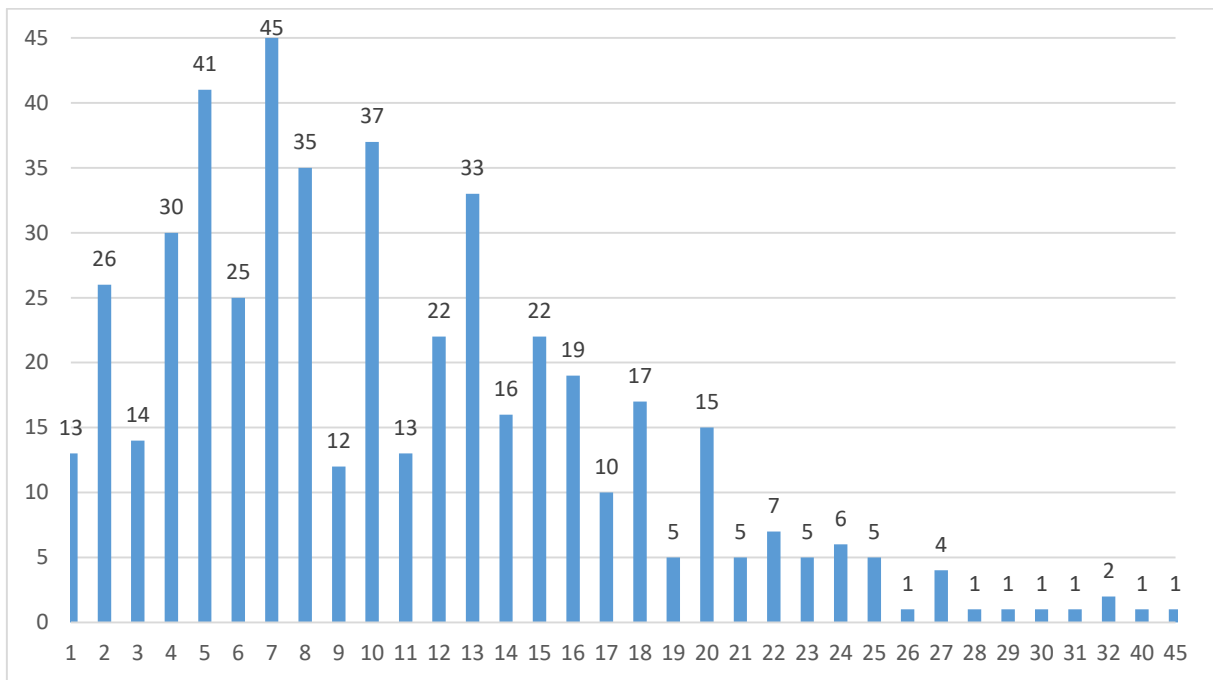
A megkérdezéskor hivatalos családi állapotként az elváltat megjelölők száma 406 fő, de összesen 503 fő jelezte, hogy élete során legalább egyszer elvált (a teljes minta 61%-a). 447 fő egyszer, 52 fő kétszer, 4 fő pedig ennél is többször bontott fel házasságot.

A válaszadók átlagosan 36 éves korukban váltak el, a válaszok döntő része 30 és 40 év között következett be. A házasságok átlagosan 10 évig tartottak.

A házasságok 40%-a a 7. évben vagy annál korábban bomlott fel, 75%-a a 14. évben vagy annál korábban. A házasságkötés 20. évfordulóját a válaszadók 90%-a nem ünnepelhette meg.

A létszámadatokat tekintve a kritikus 7. év hozta a legtöbb válást (45 fő), az 5., 8. és 10. évben szintén többen bontották fel az életszövetséget, mint más években (6. ábra). Az elvált válaszadók közül 65% kezdeményezte saját maga a házasság felbontását, 19%-uk esetében a másik fél, a fennmaradó esetekben közösen.

6. ábra. A (legutóbbi) házasságban eltöltött évek száma a megkérdezettek száma szerint, fő (N=491)

5. A jó házasság feltételei

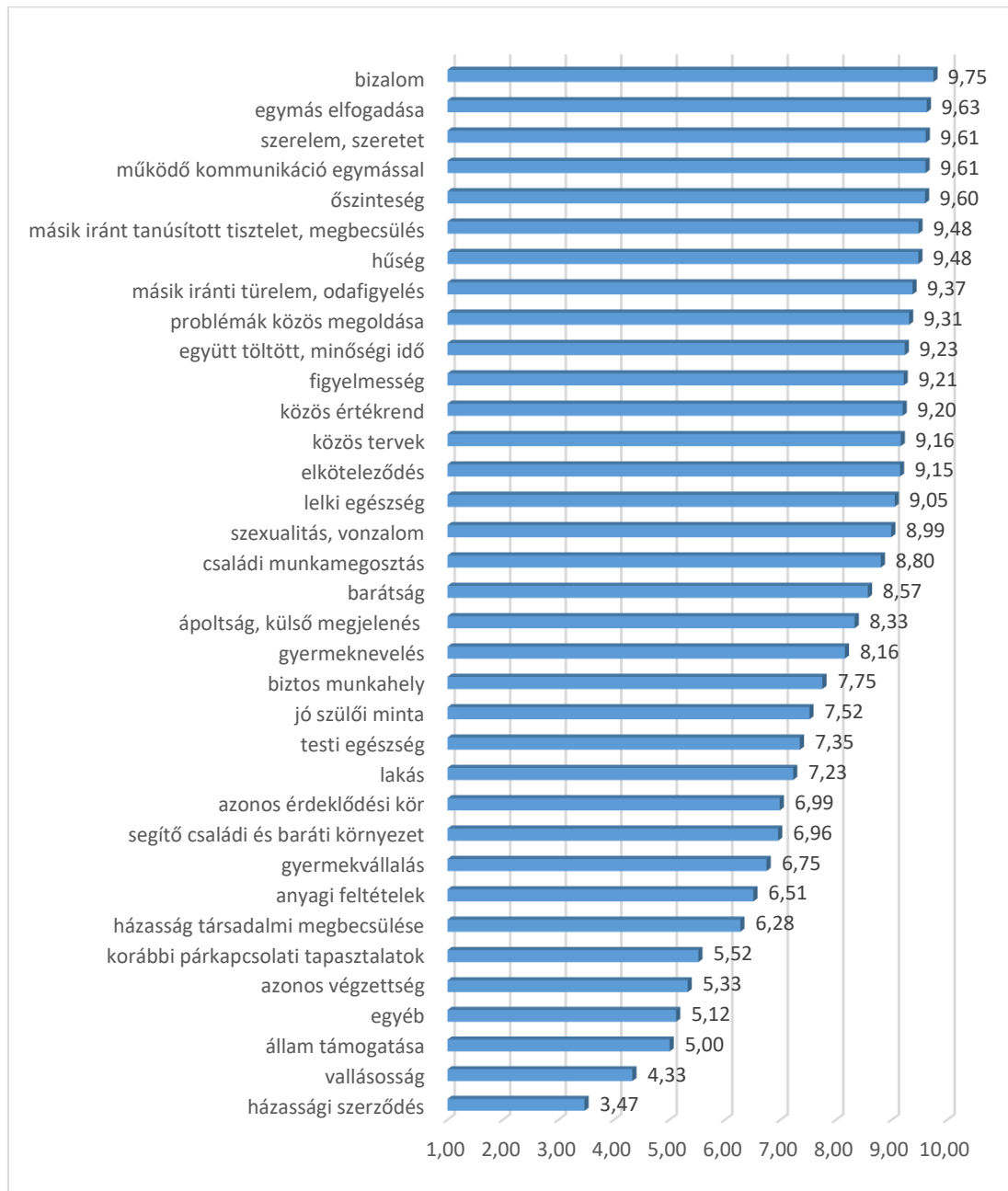
A válaszadókat arra kértük, hogy 1-10-ig terjedő skálán értékeljék, véleményük szerint mi szükséges a hosszantartó, jó házassághoz. Összesen 34 tényezőt soroltunk fel, melyek hozzájárulhatnak a stabil párkapcsolathoz.

Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók az első 15 helyre olyan immateriális tényezőket soroltak, mint például a bizalom (9,75), egymás elfogadása (9,63), szerelem, szeretet (9,61), működő kommunikáció egymással (9,61), őszinteség (9,60), másik iránt tanúsított tisztelet, megbecsülés (9,48), hűség (9,48), másik iránti türelem, odafigyelés (9,37) stb.

A rangsor közepén jelentek meg az olyan materiális tényezők, mint az ápoltság, külső megjelenés (8,33), lakás (7,23), anyagi feltételek (6,51).

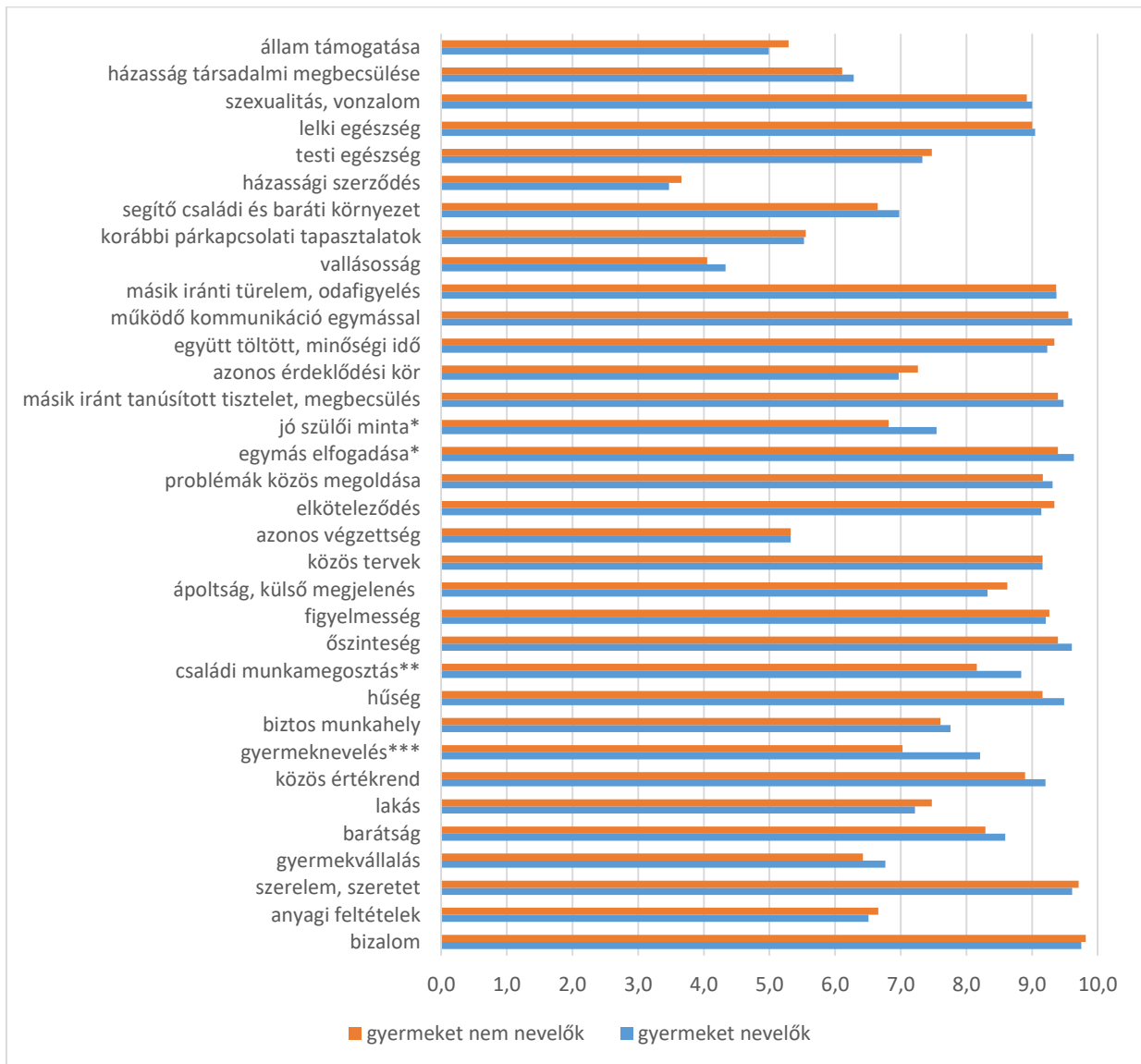
A rangsor végén olyan intézményesített értékek állnak, mint a házassági szerződés (3,47), vallásosság (4,33), állam támogatása (5,00), azonos végzettség (5,33) (7. ábra).

7. ábra: A stabil, jól működő házassághoz szükséges tényezők megítélése tízfokú skálán (N=902)

A válaszokat megvizsgáltuk aszerint is, van-e a megkérdezettnek gyermeke vagy nincs (8. ábra). Szignifikáns eltérést mindösszesen négy esetben találtunk. A gyermeket nevelők magasabbra értékelték a gyermeknevelést mint a jó házasság feltételét (8,2, szemben a gyermektelenek 7-es átlagpontjával), a családi munkamegosztást (8,8, szemben a 8,1 átlaggal), egymás elfogadását (9,6; 9,3) és a jó szülői mintát (7,5; 6,8). Az összes többi tényező közel egyforma minősítést kapott. A nem meghatározó eltérés ellenére érdemes megfigyelni, hogy a gyermekek a gyermeket nem nevelőkhöz képest alulértékelték a lakás, a biztos munkahely, az állami támogatás meglétét.

8. ábra. A stabil, jól működő házassághoz szükséges tényezők megítélése tízfokú skálán
(N=891)

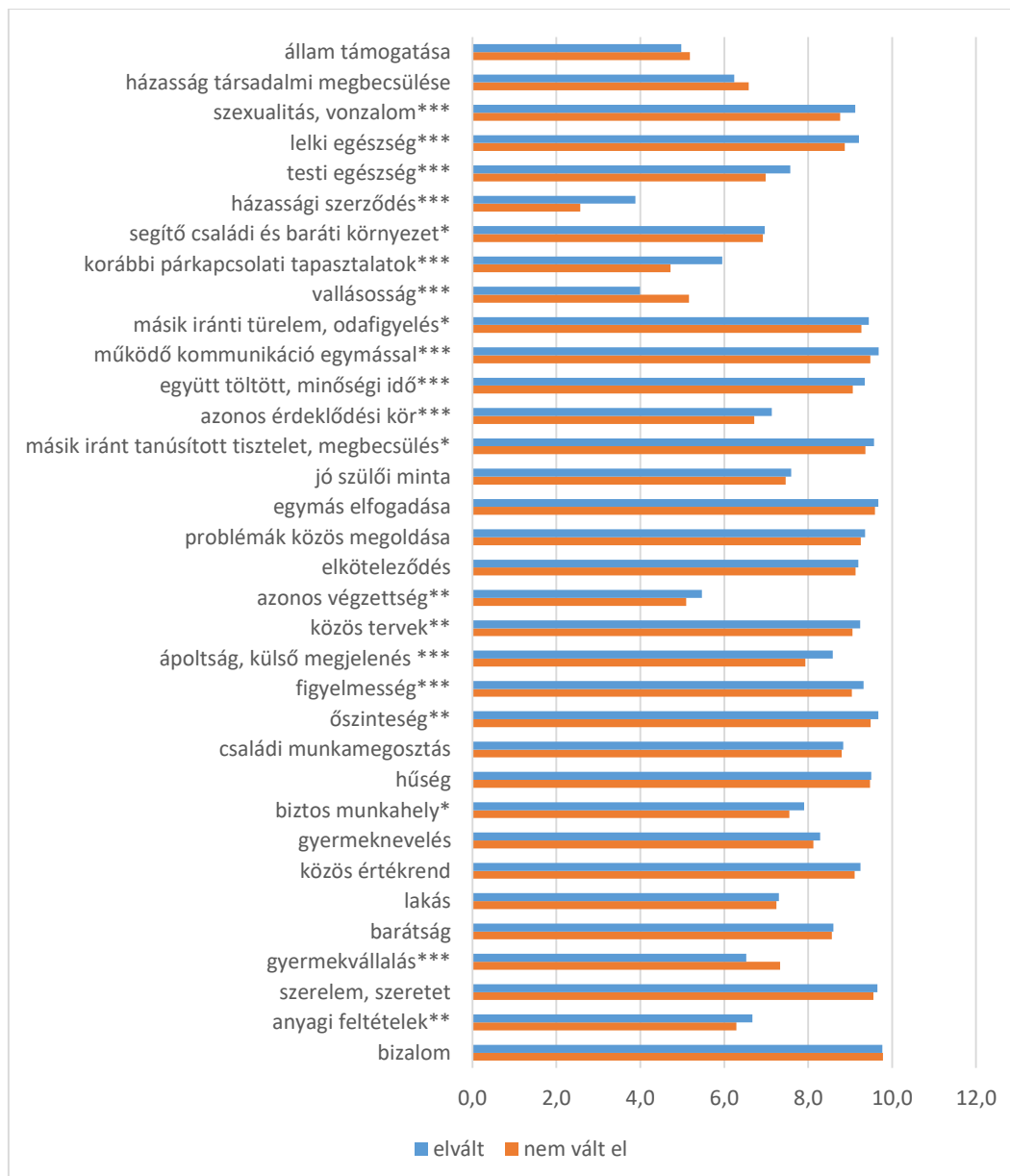
A továbbiakban a válás fennállása vagy meg nem jelenése alapján két almintát hoztunk létre: a házasságban élők (39%, 321 fő) és az elváltak (61%, 503 fő) almintáját. Az utóbbi csoportba az egyszer vagy többször elváltak tartoznak, az előbbibe a jelenleg házasságban élők, akik soha nem váltak még el. (A két almintából kimaradt 95 fő még nem volt soha házas és nem élt át válást.)

A kérdőívben megkérdeztük, milyen feltételei vannak a jól működő házasságnak (9. ábra). A két csoport hasonlóan magasra értékelte a bizalmat, a szeretetet, a közös értékrendet, a problémamegoldást, az elköteleződést. Szintén magas értéket vettek fel a megfelelő kommunikáció, a minőségi idő, az odafigyelés, a figyelmesség, őszinteség, a közös tervek – ezek azonban szignifikánsan fontosabbak az elváltak számára. Hasonlóan határozottabb a véleményük a külső megjelenésről, a szexualitásról, a lelki egészségről. A rangsorban lejjebb

található tényezők közül a korábbi párkapcsolati tapasztalatokat, a házassági szerződést, az azonos végzettséget szintén az elváltak vélik fontosabbnak. A nem elváltak részéről szignifikánsan fontosabb feltételként jelenik meg a vallásosság és a gyermekvállalás.

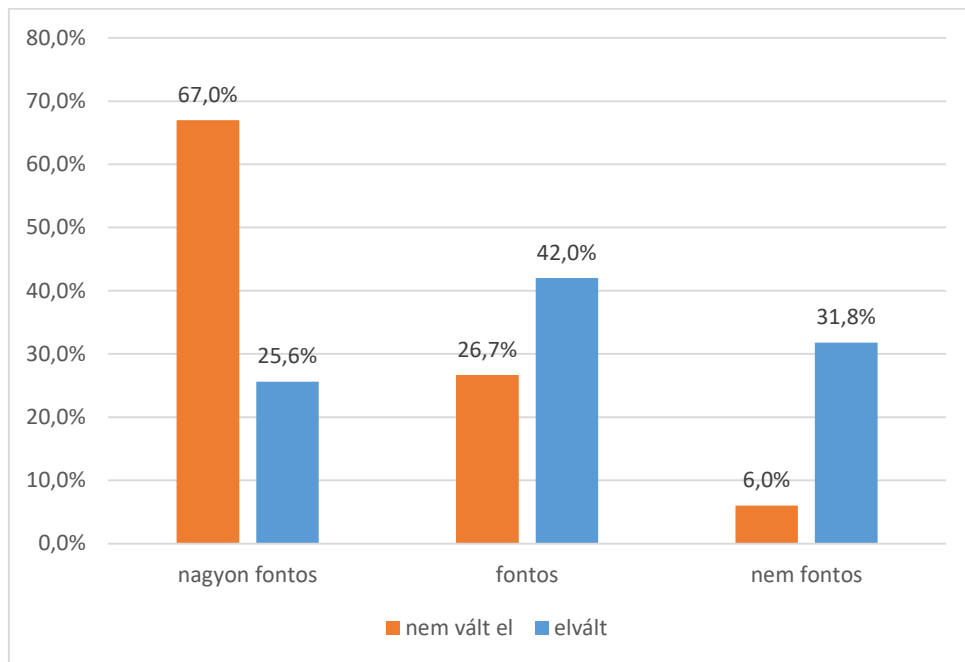
Összességében elmondható, hogy az elváltak szignifikánsan fontosabb tényezőnek tartották a jó házassághoz a szexuális vonzalmat, lelki egészséget, testi egészséget, házassági szerződést, korábbi párkapcsolati tapasztalatokat, másik iránti türelmet, odafigyelést, működő kommunikációt egymással, együtt töltött minőségi időt, azonos érdeklődési kört, másik iránt tanúsított tiszteletet, megbecsülést, problémák közös megoldását, azonos végzettséget, közös terveket, ápoltságot, külső megjelenést, figyelmességet, őszinteséget, biztos munkahelyet és az anyagi feltételeket. Míg a nem elváltak csoportja a gyermekvállalást és a vallásosságot tartják fontosabb tényezőnek a hosszantartó házassághoz.

9. ábra A stabil, jól működő házassághoz szükséges tényezők megítélése négyfokú skálán, a vizsgált alminták szerint (N=815)

A házasság megítélésének fontossága jelentősen eltér a két csoportban (10. ábra). A válást már átélők csaknem harmada (31%) nem tartja fontosnak, szemben az el nem váltak 6%-val. Utóbbiak ugyanakkor jóval magasabb arányban ítélik meg fontosnak a házasság intézményét (67% , szemben a 25,6%-kal).

10. ábra A házasság intézményének megítélése a válás megélése szerint, százalék (N=815)
($p=0,000$)

6. A jó házasság kritériumai az elváltak és a nagycsaládos házások szerint

Megvizsgáltuk, hogy a 7. ábrán felállított rangsorhoz képest milyen különbséget mutatnak az elvált válaszadók, és a nagycsaládos (3 vagy több gyermeket nevelő) házias válaszadók véleménye.

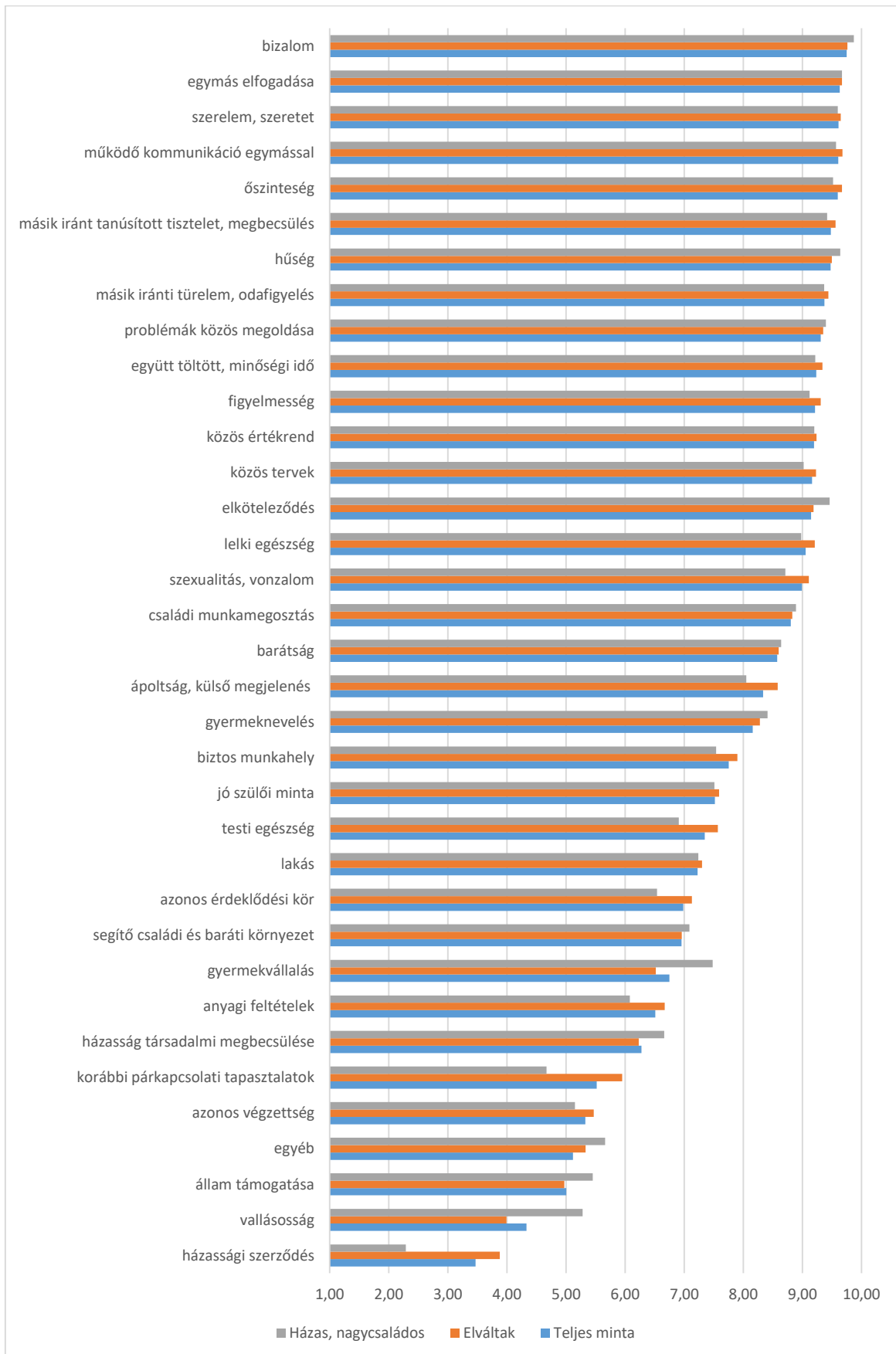
Ahogy az korábban is láthattuk, az elvált válaszadók számára a legfontosabb a bizalom volt, melyet a működő kommunikáció, őszinteség, egymás elfogadása és a szerelem, szeretet fontossága követ. A rangsor végén állt a házassági szerződés, vallásosság, állam támogatása és az azonos végzettség.

A nagycsaládos házások értékrangsora a következőképp alakult: legfontosabb számukra a bizalom, egymás elfogadása, hűség, szerelem szeretet és az egymással való működő kommunikáció, míg legkevésbé a házassági szerződés, korábbi párkapcsolati tapasztalatok, azonos végzettség, vallásosság fontos.

Összességében megállapítható, hogy az elvált és a nagycsaládos házias almintánk szerint a jó házasság legfontosabb feltétele a bizalom. Míg a teljes megkérdezett kör és a nagycsaládos házások az egymás elfogadását tartották a második legfontosabb tényezőnek, addig az elvált válaszadók a működős kommunikációt sorolták a második helyre. A házasságon belüli őszinteség az elvált válaszadóknak volt fontosabb, mivel ők átlagosan a rangsor harmadik helyére állították ezt a tényezőt, míg a nagycsaládos házások a hűséget, addig megkérdezettek együtvéve a szerelmet és a szeretet állították a harmadik helyre. A negyedik hely kapcsán is differenciát tapasztalunk, hiszen a megkérdezettek többsége átlagosan itt a működő kommunikációt említette, addig az elváltak egymás elfogadását, a nagycsaládos házások a szerelmet és a szeretet tartották fontosnak. Míg a mintánkban ötödik helyen átlagosan az őszinteséget jelölték a válaszadók, addig az elváltak a szerelem és szeretet fontosságát, a nagycsaládos házások a működő kommunikációt említették.

Ha a rangsort hátulról közelítjük meg, akkor azt láthatjuk, hogy a teljes mintánk, az elváltak és a nagycsaládosok számára egyaránt a házassági szerződés a legkevésbé feltétel a jó házassághoz. A teljes minták és az elváltak számára hátulról a második helyet a vallásosság foglalja el, azonban a nagycsaládos házásoknak a második helyen a korábbi párkapcsolati tapasztalatok állnak. Ők a vallásosságot átlagosan fontosabbnak tartják, hiszen hátulról a negyedik helyre rakták annak fontosságát. A teljes mintában szereplő megkérdezettek és az elváltak az állami támogatást kevésbé tartják fontosnak, mint a nagycsaládos házások, mivel míg az első két csoport a harmadik és negyedik helyre, addig a nagycsaládos házások a legkevésbé fontos ötödik helyre állították. Az azonos végzettség a teljes mintában szereplők és az elváltak körében a rangsor hátuljáról haladva az ötödik helyen szerepel, míg a nagycsaládosoknak ez kevésbé fontos, ők a harmadik helyre rakták.

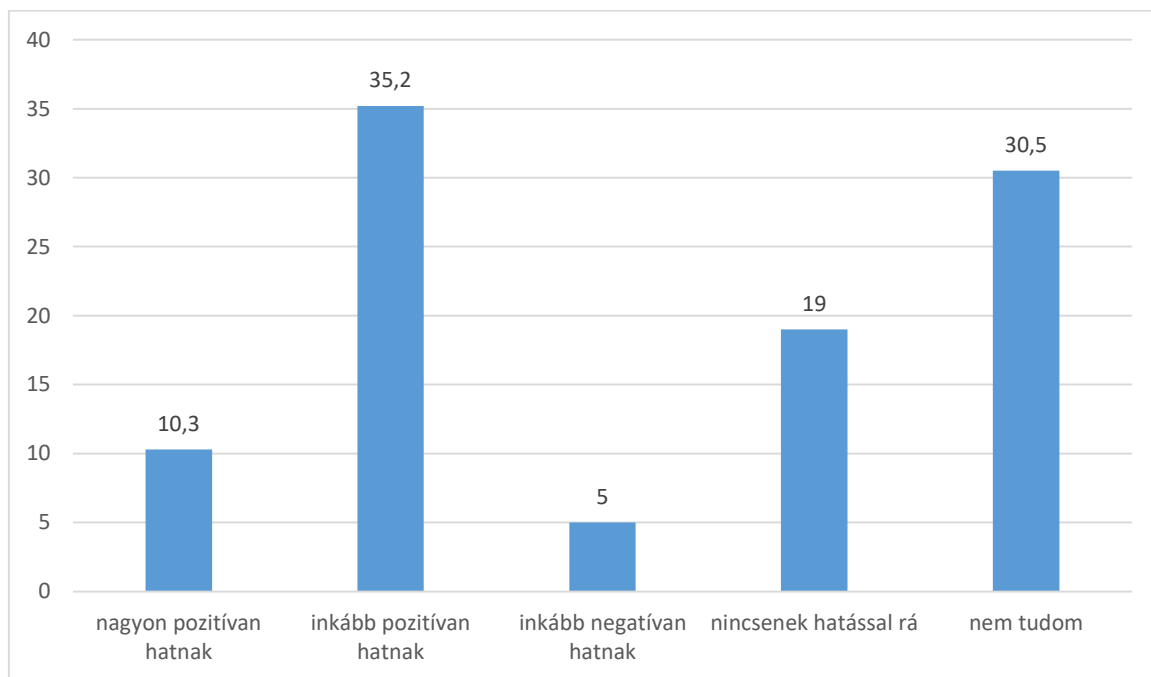
11. ábra. A jó házasság kritériumainak vizsgálata az elváltak és a házas, nagycsaládosok körében (N=919)

7. Az állami támogatások hatása

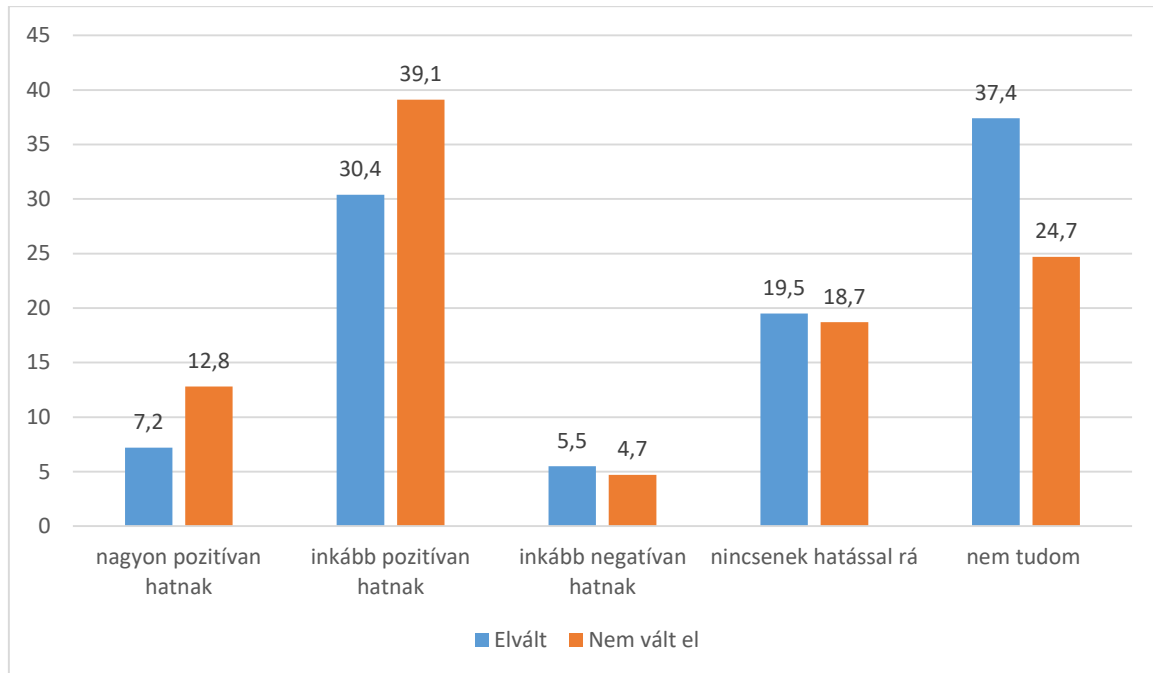
A válaszadókat arról is kérdeztük, hogy a jelenlegi családtámogatási intézkedések hogyan hatnak a fiatalok házasságkötési szándékaira. A válaszadók 35,2%-a szerint inkább pozitívan, a válaszadók második legnépesebb csoportja (30,5%) nem tudja megítélni a családtámogató intézkedések hatását. Nagyon pozitívan a megkérdezettek 10,3%-a vélekedett, míg válaszadók 19%-a szerint nincsenek hatással a házasságra ezek a beavatkozások. A megkérdezettek 5%-a szerint pedig inkább negatív hatásuk van a családtámogatási intézkedéseknek (12. ábra).

12. ábra: Ön szerint hogyan hatnak a jelenlegi családtámogatási intézkedések (pl. Családvédelmi Akcióterv) a fiatalok házasságkötési szándékaira? (N=895)

A családtámogató intézkedések hatását a házasság intézményére a jelenleg elváltak és nem elváltak csoportjának bontásában is megvizsgáltuk. Szignifikáns összefüggést találtunk ($p=0,000$), mely szerint az elváltak inkább vélték úgy, hogy nincs hatása, vagy negatívan hatnak a házasságra ezek az intézkedések, míg azok, akik nem váltak el úgy látják, hogy pozitív hatásai vannak a családtámogató intézkedéseknek a házasságra (13. ábra).

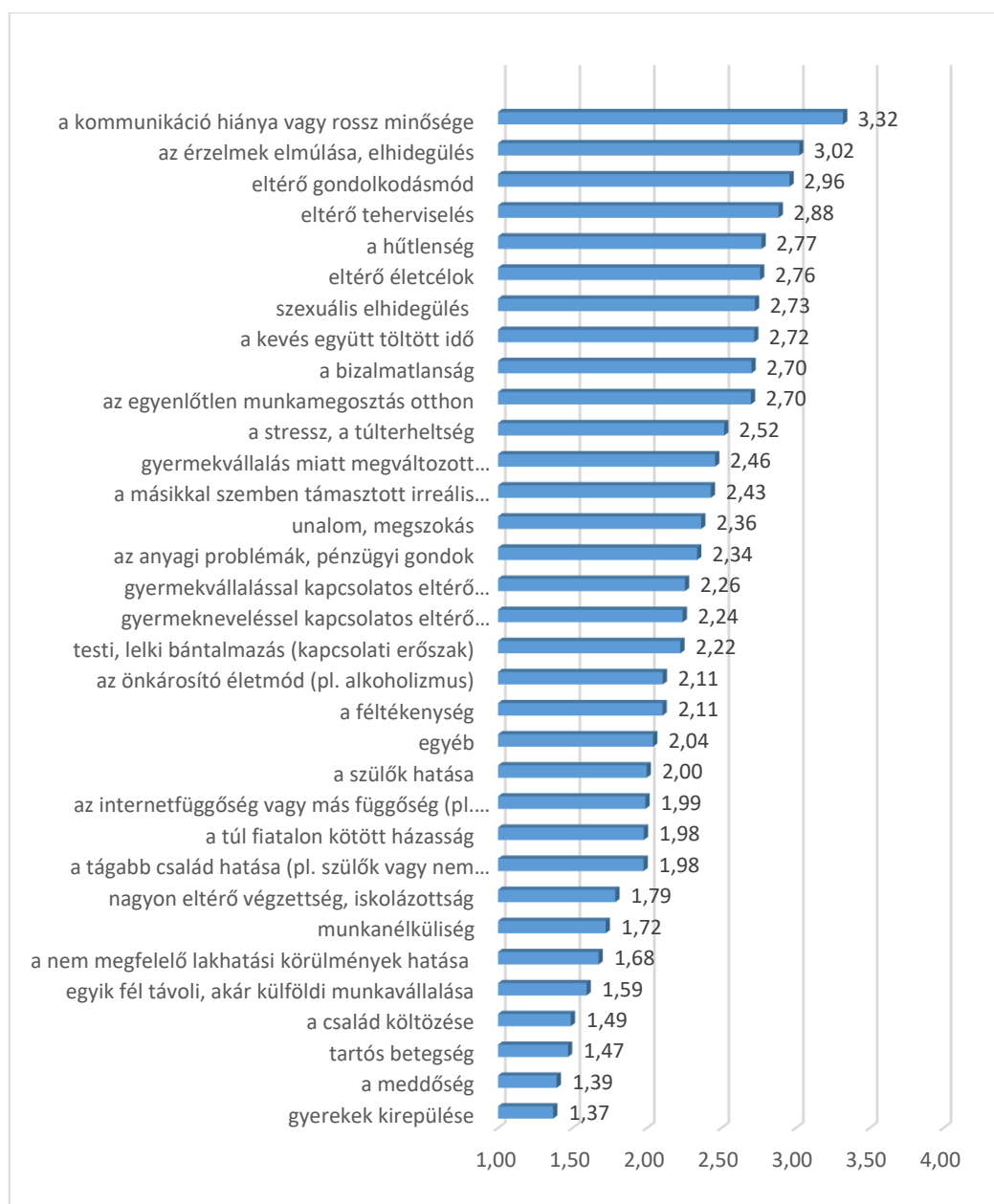
13. ábra: Ön szerint hogyan hatnak a jelenlegi családtámogatási intézkedések (pl. Családvédelmi Akcióterv) a fiatalok házasságkötési szándékaira? elvált, nem elvált bontásban (N=894)

8. A válás okai, válások a családban

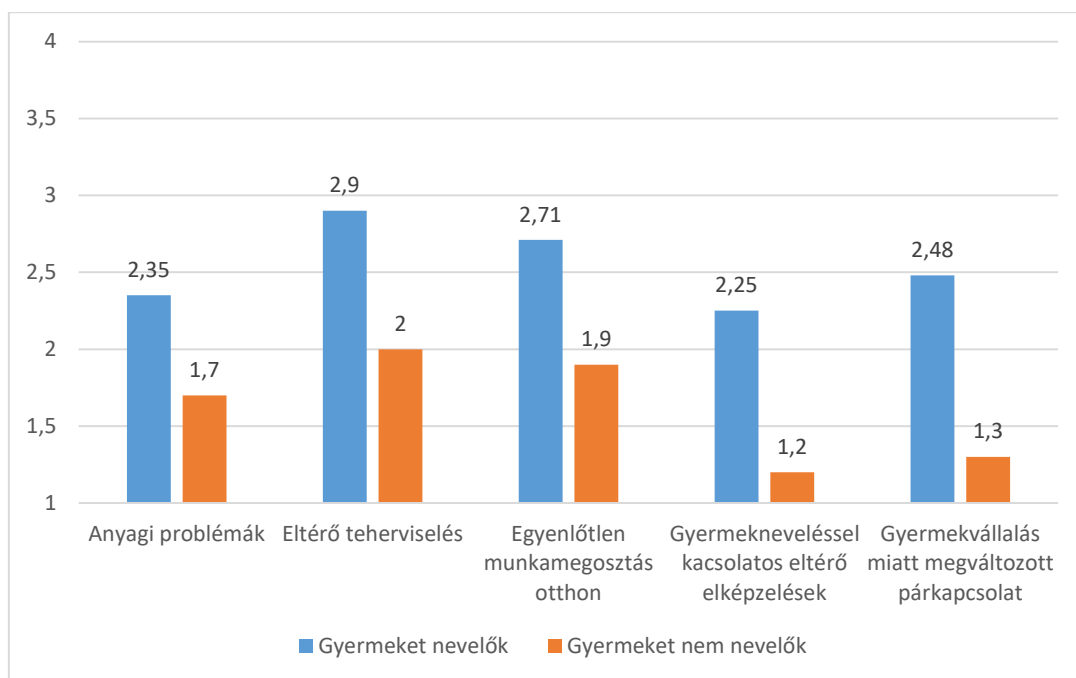
A következőkben azt kértük a válaszadóktól, hogy az általánuk felsorolt 32 lehetséges válási okot értékeljék 1-4-ig terjedő skálán annak tükrében, hogy a saját válásukban mennyire játszottak szerepet a felsorolt tényezők. Az adatok azt mutatják, hogy a legjellemzőbb válóoknak a kommunikáció hiánya vagy rossz minősége (3,32), az érzelmek elmúlása, elhidegülése (3,02), eltérő gondolkodásmód (2,96), eltérő teherviselés (2,88), hűtlenség (2,77) stb. bizonyult. Legkevésbé a gyerekek kirepülése (1,37), meddőség (1,39), tartós betegség (1,47), család költözése (1,49), egyik fél távoli, külföldi munkavállalása (1,59) tűnt válóoknak. A részletes adatokat az 14. ábra tartalmazza.

14. ábra: Gondolja végig, hogy az Ön válásában mennyire játszott közre...? (N=495)

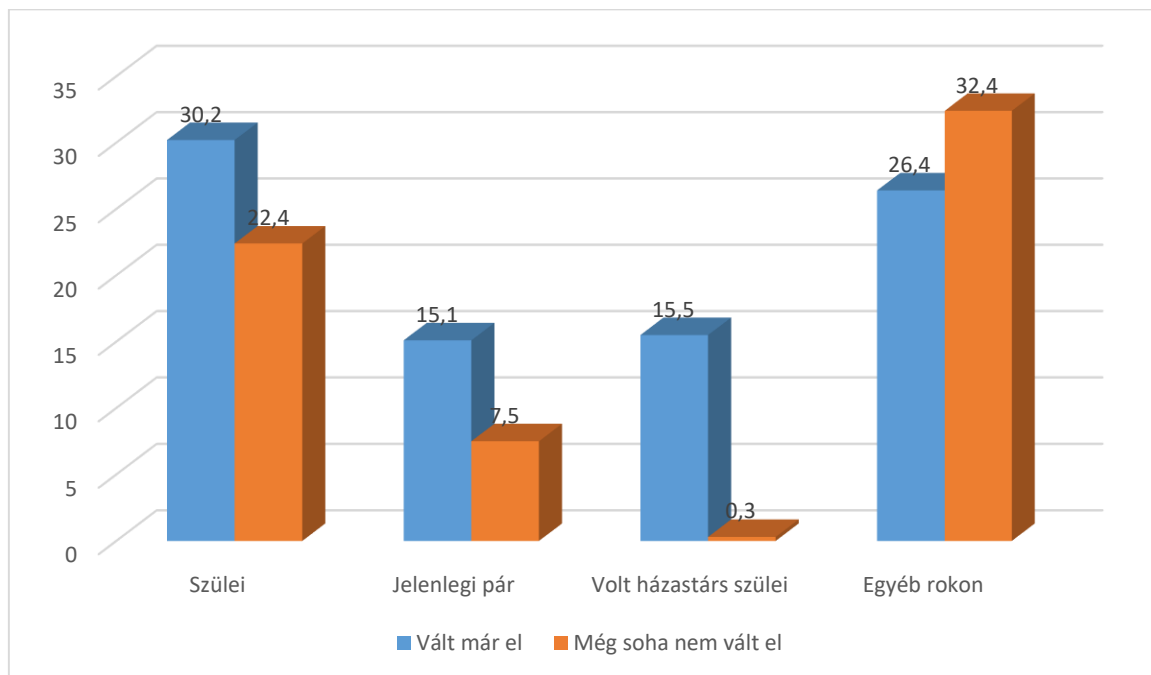
Vizsgáltuk azt is, hogy milyen különbség mutatható ki a válás okai és a között, hogy a válaszadónak van-e gyermeke, vagy nincs. A gyermeket nevelők és nem nevelők között hat esetben mutatkozott szignifikáns különbség a válás okait tekintve. Minden tényező esetében az mondható el, hogy a gyermeket nevelők a négyfokú skálán magasabbra értékelték az adott tényezőt. A gyermeket, gyermekeket nevelők válásában tehát jobban szerepet játszottak az anyagi problémák ($p=0,044$, $N=494$), az eltérő teherviselés ($p=0,004$, $N=493$), az egyenlőtlen munkamegosztás ($p=0,007$, $N=491$), a gyermekneveléssel kapcsolatos eltérő elképzelések ($p=0,001$, $N=489$) és a gyermekvállalás miatt megváltozott párkapcsolat ($p=0,000$, $N=487$) (15. ábra).

15. ábra. A válás okainak értékelése a gyermeket nevelők és nem nevelők bontásában (négyfokú skála átlagai)

Vizsgáltuk azt is, hogy milyen összefüggés mutatható ki a válások és a családban már bekövetkezett válások összefüggésében. Az adatok az mutatják, hogy a megkérdezettek körében azok, akik életük során már megélték válást, szignifikánsan magasabb arányú volt a szüleik körében a válás (30,2%), a jelenlegi párja életében a válás (15,1%) és a volt házastárs szülei körében a válás (15,5%), mint azok körében még nem éltek meg válást (16. ábra).

16. ábra. Valaha vált már el és a családtagok közötti összefüggést vizsgálva (N=824) Csak a szignifikánsakat mutatjuk

Az elváltak környezetében gyakrabban fordul elő válás, leginkább a szülők és a társak körében. Az ábrán csak a szignifikáns eltéréseket jelenítettük meg, de a testvérek és nagyszülők körében is magasabb volt a válás aránya a második csoportba tartozóknál.

A gyermeket nevelők és nem nevelők és a családban bekövetkezett válás között egy esetben találtunk szignifikáns összefüggést. Azok, akiknek a jelenlegi párja korábban elvált, ők mindegyike rendelkezik gyermekkel ($p=0,021$). Akinek azonban a jelenlegi párja nem vált el korábban, azok 95,2%-ának van gyermeke.

9. A gyermekszám és a válás okai

A gyermekszám és a válás okai közötti összefüggések esetében a válási okok sorrendjében látszik látványos különbség. Azt korábban láthattuk, hogy a teljes minta átlagai alapján az első öt válási ok sorrendben a rossz kommunikáció, az érzelmek elmúlása, az eltérő gondolkodásmód, az eltérő teherviselés és a hűtlenség. A nagycsaládosok esetében ez a sorrend nagyjából megegyezik, egyedül az eltérő gondolkodásmód és az érzelmek elmúlásának sorrendje cserélődik fel, így az eltérő gondolkodásmód a második legjellemzőbb válási ok körükben. A kétgyermekeseknél az első öt tényező sorrendben a rossz kommunikáció, az érzelmek elmúlása, az eltérő teherviselés, az eltérő gondolkodásmód és náluk ötödikként az egyenlőtlen otthoni munkamegosztás jelenik meg. Akiknek egy gyermeke van, azok számára a válás öt elsődleges oka a rossz kommunikáció, az eltérő gondolkodásmód, az érzelmek elmúlása, az eltérő teherviselés és az eltérő életcélok jelentek meg. Azon elvált válaszadók, akiknek nincs gyermeke, elsőként szintén a kommunikáció hiányát jelölték meg, ezt az érzelmek elmúlása követi, harmadik a szexuális elhidegülés, negyedik az unalom, megszokás és az ötödik az eltérő gondolkodásmód.

Tehát a gyermekszámtól függetlenül minden esetben a kommunikáció hiánya vagy nem megfelelő minősége nagyon erősen hozzájárult a váláshoz, minden esetben ez lett az első válási ok. Ezen túl az érzelmek elmúlása és az eltérő gondolkodásmód volt az, ami más sorrendben ugyan, de mindenhol megjelent. A gyermekteleneknél a szexuális elhidegülés és unalom, a kétgyermekeseknél az eltérő otthoni munkamegosztás voltak olyan válási okok, amik az összes válaszadó sorrendjéhez képest előrébb kerültek a válási okok között.

Az 1. táblázat a válási okok átlagpontjait tartalmazza gyermekszám szerinti bontásban. Zölddel jelöltük az első öt legmagasabb átlagpontot kapó tényezőt. A felsorolt tényezők a teljes minta sorrendjét követik és az összes válási okot tartalmazzák.

A 2. táblázat az átlagpontok helyett a válási okok sorrendjét tartalmazza, így átláthatóbb a válási okok sorrendjének különbsége a gyermekszámok alapján. A válási okok sorrendje a teljes minta átlaga alapján megállapított sorrendet követi.

A 3. táblázat szintén a válási okok sorrendjének számát tartalmazza, de csak az első 15 legjellemzőbb okot. A válási okok sorrendje itt is a teljes minta sorrendje.

1. táblázat A válási okok átlagpontjai gyermekszám szerinti bontásban. Zölddel jelöltük az első öt legmagasabb átlagpontot kapó tényezőt (N=919)

	A kommunikáció hiánya vagy rossz	Eltérő gondolkodásmód	Az érzelmek elmúlása, elhídegtülés	Eltérő teherviselés	Hűtlenség	Szexuális elhídegtülés	Egyenlőtlen munkamegosztás	Eltérő életcélok	Bizalmatlanság	Kevés együtt töltött idő	Stressz, túlfáradtság	A másikkal szemben támasztott	Unalom, megszokás	Anyagi problémák, pénzügyi	Gyermekvállalás miatt	Testi, lelki bántalmazás	Gyermekneveléssel kapcsolatos	Gyermekvállalással kapcsolatos	Túl fiatalon kötött házasság	Önkárosító életmód	Szülők hatása	Féltékenységi	A tágabb család hatása	Intermetfüggőség vagy más	Munkanélküliség	Nagyon eltérő végzettség	Nem megfelelő lakhatási	Egyik fél távoli, akár külföldi	Tartós betegség	A család költözése	Gyerekek kirepülése	Meddőség
Nincs gyermeke	3,39	2,70	3,09	2,61	2,48	2,78	2,43	2,57	2,57	2,39	2,04	2,30	2,73	2,09	1,95	1,91	2,09	1,83	2,29	2,04	1,78	2,04	1,87	1,96	1,68	1,83	1,65	1,44	1,44	1,44	1,65	1,48
Egy gyermeke van	3,32	3,03	3,02	2,85	2,75	2,76	2,64	2,85	2,67	2,72	2,53	2,49	2,35	2,34	2,61	2,17	2,23	2,37	1,86	2,02	2,10	2,07	2,08	1,98	1,72	1,89	1,70	1,55	1,44	1,45	1,29	1,41
Két gyermeke van	3,55	2,96	3,07	2,99	2,82	2,62	2,83	2,75	2,77	2,81	2,63	2,39	2,29	2,45	2,57	2,34	2,33	2,26	1,92	2,24	1,89	2,20	1,91	2,06	1,69	1,81	1,69	1,65	1,44	1,55	1,42	1,38
Nagycsalád	3,24	2,93	2,93	2,91	2,81	2,72	2,68	2,67	2,67	2,48	2,45	2,36	2,29	2,27	2,24	2,23	2,19	2,14	2,05	2,03	2,02	1,96	1,90	1,80	1,62	1,62	1,58	1,52	1,50	1,39	1,38	
Teljes minta átlaga	3,32	2,97	3,02	2,90	2,77	2,72	2,71	2,76	2,70	2,72	2,53	2,44	2,35	2,35	2,48	2,23	2,26	2,26	1,97	2,10	2,00	2,10	1,98	1,98	1,72	1,79	1,67	1,59	1,47	1,49	1,37	1,39

2. táblázat A válási okok sorrendjének különbsége a gyermekszámok alapján. Zölddel jelöltük az első öt legmagasabb átlagpontot kapó tényezőt (N=919)

	A kommunikáció hiánya vagy rossz minősége	Az érzelmek elmúlása, elhídegülés	Eltérő gondolkodásmód	Eltérő teherviselés	Hűtlenség	Eltérő életcélok	Kevés együtt töltött idő	Szexuális elhídegülés	Egyenlőtlen munkamegosztás otthon	Bizalmatlanság	Stressz, túlterheltség	Gyermekvállalás miatt megváltozott munkamegosztás	A másikkal szemben támasztott irrealis elvárások	Anyagi problémák, pénzügyi gondok	Unalom, megszokás	Gyermekvállalással kapcsolatos eltérő elvárások	Gyermekneveléssel kapcsolatos eltérő elvárások	Testi, lelki bántalmazás	Önkárosító életmód	Féltrekenység	Szülők hatása	Internetfüggőség vagy más függőség	A lágyabb család hatása	Túl fiatalon kötött házasság	Nagyon eltérő végzettség, iskolázottság	Munkanélküliség	Nem megfelelő lakhatási körülmények	Egyik fél távoli, akár külföldi munkavállalása	A család költözése	Tartós betegség	Meddőség	Gyerekek kirepülése
Nincs gyermeke	1	2	5	6	9	8	11	3	10	7	16	20	12	14	4	23	15	21	18	17	21	19	22	13	24	26	27	30	32	31	29	28
Egy gyermeke van	1	3	2	5	7	4	8	6	10	9	12	11	13	16	15	14	17	18	22	21	19	22	20	25	24	26	27	28	30	29	31	32
Két gyermeke van	1	2	4	3	6	9	7	11	5	8	10	12	14	13	17	18	16	15	19	20	24	21	23	22	25	27	28	29	30	32	31	
Nagycsaládos	1	3	2	4	5	8	10	6	7	9	11	15	12	14	18	17	16	20	22	21	24	23	19	26	25	27	28	30	29	32	31	
Teljes minta átlaga	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32

3. táblázat Az első 15 legjellemzőbb válási okok sorrendje. Zölddel jelöltük az első öt legmagasabb átlagpontot kapó tényezőt (N=919)

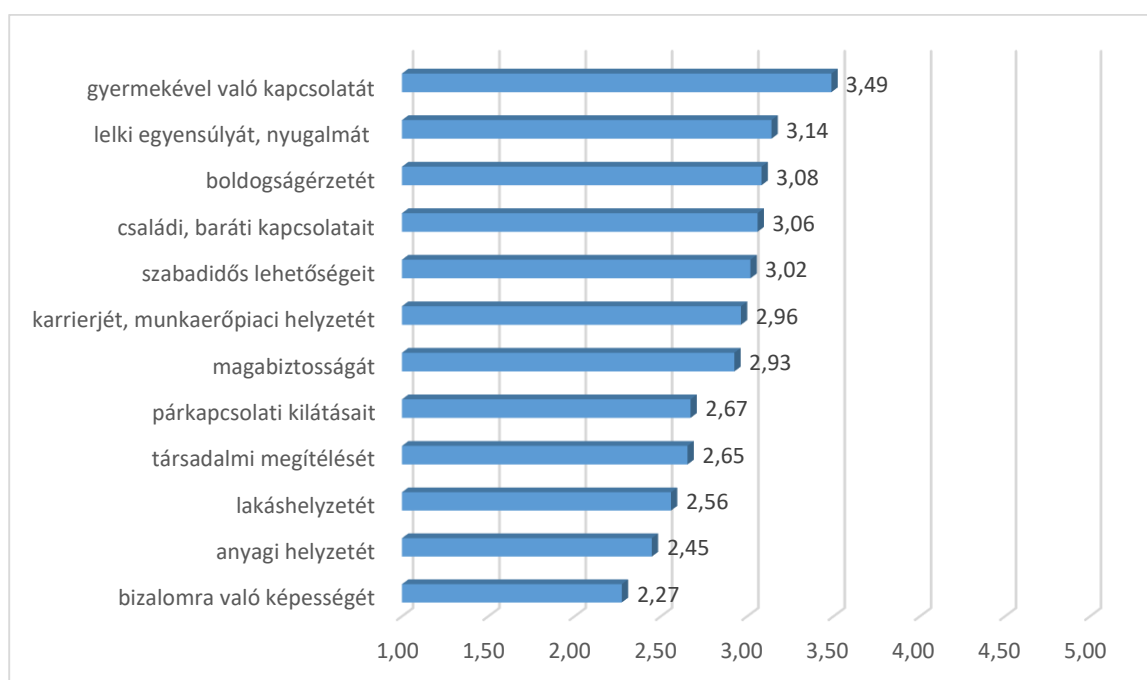
	A kommunikáció hiánya vagy rossz minősége	Az érzelmek elmúlása, elhídegülés	Eltérő gondolkodásmód	Eltérő teherviselés	Hűtlenség	Eltérő életcélok	Kevés együtt töltött idő	Szexuális elhídegülés	Egyenlőtlen munkamegosztás otthon	Bizalmatlanság	Stressz, túlterheltség	Gyermekvállalás miatt megváltozott párkapcsolat	A másikkal szemben támasztott irrealis elvárások	Anyagi problémák, pénzügyi gondok	Unalom, megszokás
Nincs gyermeke	1	2	5	6	9	8	11	3	10	7	16	20	12	14	4
Egy gyermeke van	1	3	2	5	7	4	8	6	10	9	12	11	13	16	15
Két gyermeke van	1	2	4	3	6	9	7	11	5	8	10	12	14	13	17
Nagycsaládos	1	3	2	4	5	8	10	6	7	9	11	15	12	14	13
Teljes minta átlaga	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

10. A válás hatásai

A következőkben a válás hatását vizsgáljuk. A válaszadókat az alapján különítettük el, hogy élete folyamán megélte-e válást, vagy sem és nem az alapján, hogy milyen a jelenlegi családi állapota. A felsorolt tényezőket a válaszadók 1-5-ig terjedő skálán értékelték, ahol az 1=nagymértékben rontotta 5=nagymértékben javította pólusokat jelentette.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a válás elsősorban a válaszadó gyermekével való kapcsolatát javította (3,49), lelki egyensúlyát, nyugalmát (3,14), boldogságérzetét (3,08), családi, baráti kapcsolatait (3,06), szabadidős lehetőségeit (3,02). Legkevésbé a bizalomra való képességére volt hatással (2,27), anyagi helyzetére (2,45), lakáshelyzetére (2,56), társadalmi megítélésére (2,65). (17. ábra)

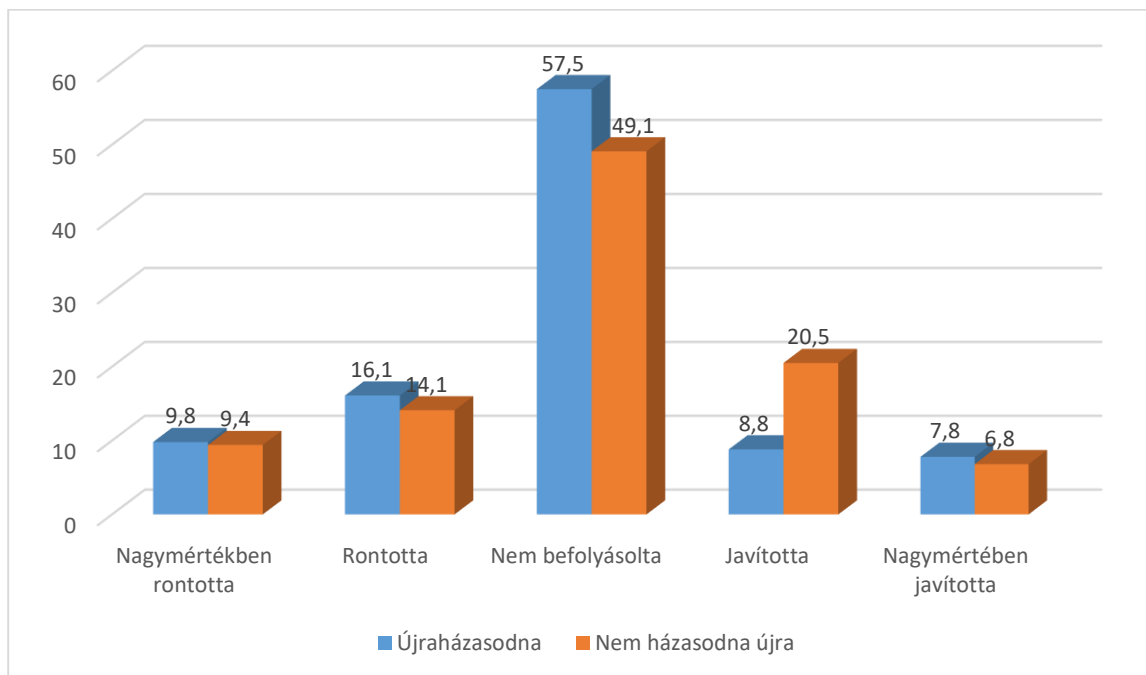
17. ábra: Mit gondol, a válás hogyan befolyásolta az Ön...? N=493

Vizgáltuk azt is, hogy milyen különbség mutatható ki a felsorolt tényezők és az újracházasodás tervezése között.

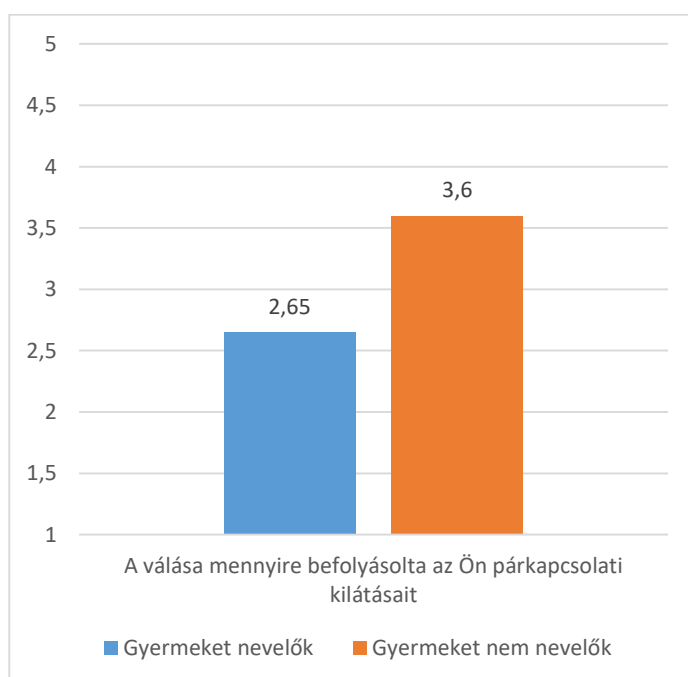
A fenti változók közül egy esetben mutatható ki szignifikáns kapcsolat (a válás hatás a karrierre, munkaerőpiaci helyzetre) az újracházasodás változóval ($p=0,023$) (N=430). A 18. ábrán látható, hogy a válaszadók többsége szerint nincs komolyabb befolyással a válás a munkaerőpiaci előmenetelre. Ugyanakkor a következő házasságot nem tervezők esetében a másik csoporthoz képest jelentősen javította a válás a karrierlehetőségeket, míg az újracházasodni szándékozóknál inkább nem volt hatással, esetleg még rontotta is.

18. ábra: A válás hatása a karrierre és az újra házasodási szándék összefüggése (N=493)

A válás hatásai és a gyermekkel rendelkezők és nem rendelkezők kapcsán az adatok azt mutatják, hogy egy esetben találtunk szignifikáns különbség a gyermeket nevelők és nem nevelők között, mégpedig a párkapcsolati kilátások tekintetében ($p=0,018$). Azok, akik gyermeket nevelnek, azok inkább gondolják úgy, hogy a válás rontotta a jövőbeli párkapcsolatuk esélyét, míg a gyermeket nem nevelők párkapcsolati kilátásait nem befolyásolta a válás.

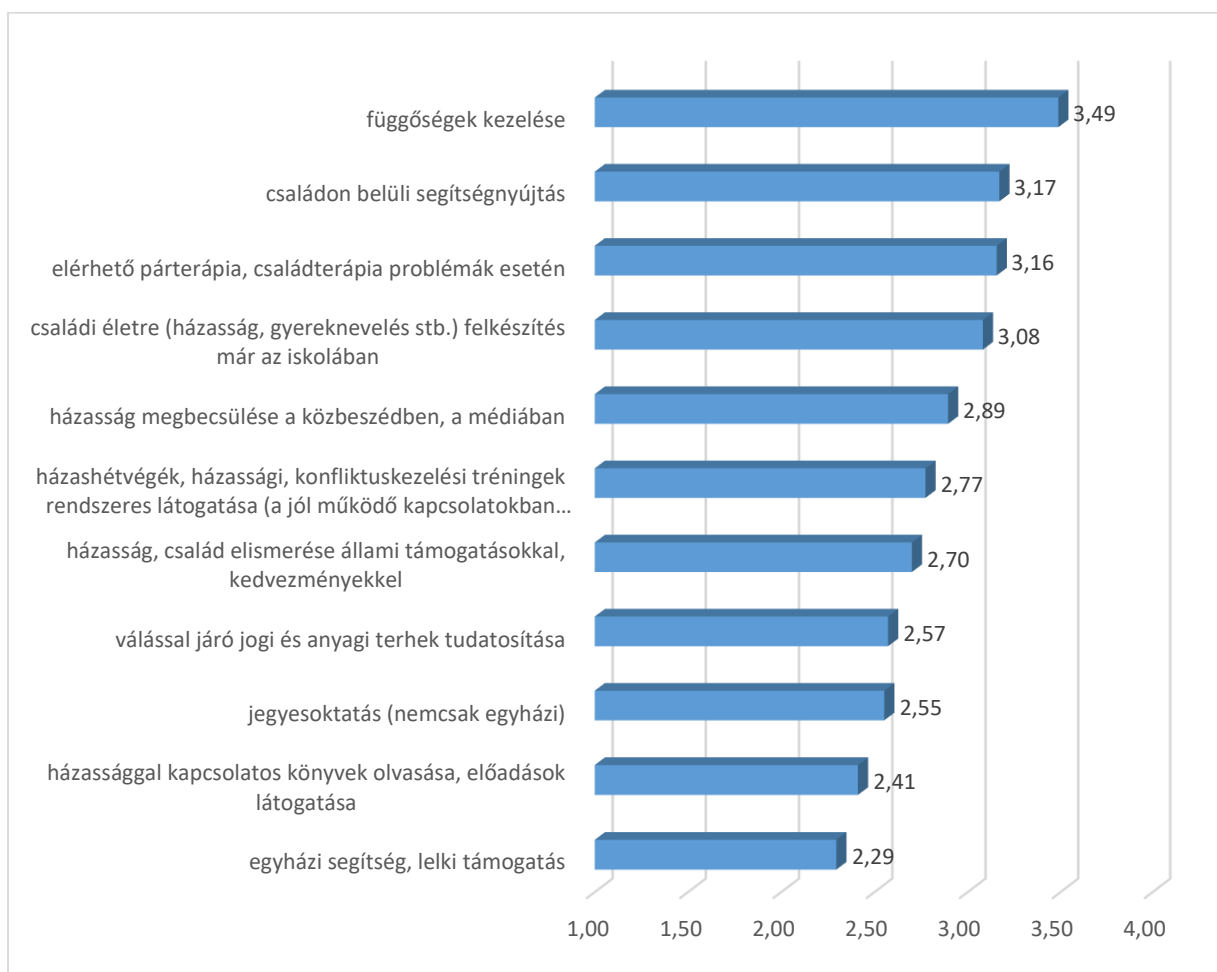
19. ábra. A válás hatása a jövőbeli párkapcsolati kilátásokra a gyermeket nevelők és nem nevelők esetében. (N=458)

11. Prevenció

A válaszadóknak 11 olyan védőfaktort soroltunk fel, amelyek csökkentheti a válások számát, arra kérve a kitöltőket, 1-5-ig terjedő skálán értékeljék ezeket. Az adatok azt mutatják, hogy legfontosabbnak a függőségek kezelését (3,49), családon belüli segítségnyújtást (3,17), család és párterápiát (3,16), családi életre felkészítést (3,08) tartották. Legkevésbé pedig az egyházi segítség, lelki támogatást (2,29), házassággal kapcsolatos könyvek olvasását (2,41) és a jegyesoktatást (2,55) tartották fontosnak.

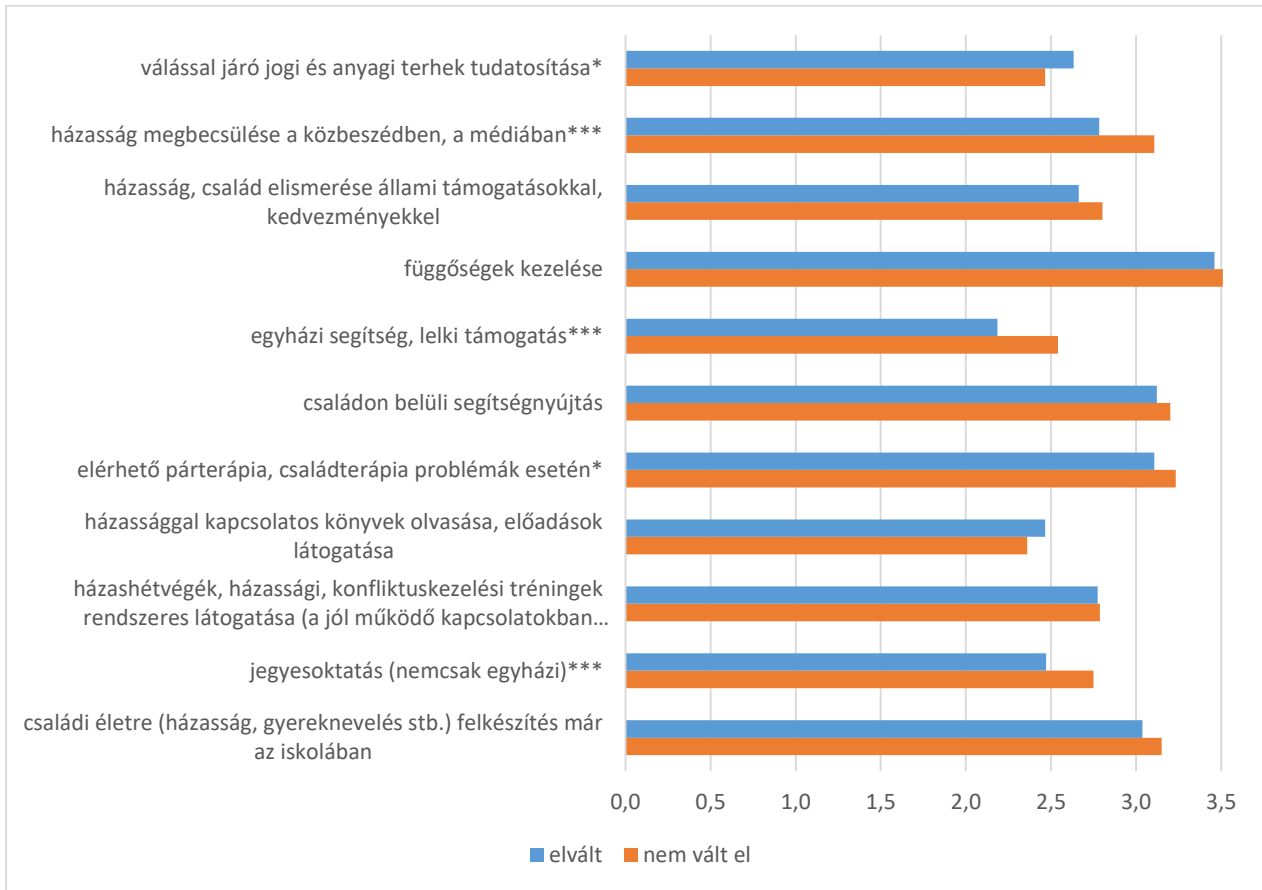
20. ábra: Véleménye szerint mennyire fontosak az alábbiak a válások számának csökkentése érdekében? (N=876)

Az elváltak és a válást át nem élők véleményének összehasonlítása kapcsán megállapítható, hogy mindkét csoportnál ugyanazok a tényezők szerepeltek az első helyeken (21. ábra).

Érdeemes megfigyelni, hogy az elváltak esetében szignifikánsan felülértékelt tényezőként egyedül a válással járó terhek tudatosítása jelenik meg. A házasok jelentősen magasra pontozták a házasság köztudatban történő megbecsülését, az egyházi és lelki támogatást, a jegyesoktatást, a párterápiát.

21. ábra. A válások számát potenciálisan csökkentő tényezők, átlag négyfokú skálán (N=919)

Összefoglalás

A vizsgálat eredményeiből általános következtetéseket nem vonhatunk le, tekintve a korábban említett módszertani háttérrel (mintaválasztás nélküli online lekérdezés széles populációban). Az adatok alapján azonban a megkérdezettek körére (919 fő) az alábbi megállapításokat tehetjük. (A pozitív és negatív jelző természetesen erősen egyszerűsíti az üzenetek minősítését, hiszen a helyzetfeltárás célja a prevenció és korrekció, amihez nélkülözhetetlen a problémák feltárása.)

Pozitív üzenetet tartalmazó eredmények:

- A jelenlegi családtámogatási intézkedések pozitívan hatnak a házassági hajlandóságra.
- A jó házasság feltételeként a kapcsolat mélységét és stabilitását meghatározó értékek lényegesebbnek bizonyultak, mint az egzisztenciális feltételek vagy a külső jegyek.
- A gyermeket nevelők (a gyermektelenekhez képest) magasabbra értékelték a jó házasság feltételei között a gyermeknevelést, a családi munkamegosztást, egymás elfogadását és a jó szülői mintát.
- A házasságban élők (az elváltakhoz képest) a gyermekvállalást és a vallásosságot tartották fontosabb tényezőnek a jó házasságban.
- A válások számának csökkentését a függőségek kezelése, a családon belüli segítségnyújtás, a család- és párterápia és az iskolai családi életre felkészítés segítené.
- A házasságok szerint a házasság fennmaradásához a házasság köztudatban történő megbecsülése, az egyházi és lelki támogatás, a jegyesoktatás és a párterápia járul hozzá. (Az elváltaknál a válással járó terhek tudatosítása áll az első helyen.)

Negatív üzenetet tartalmazó eredmények:

- A legjellemzőbb válóok a kommunikáció hiánya vagy rossz minősége, az érzelmek elmúlása, elhidegülés és az eltérő gondolkodásmód.
- A családpolitikai intézkedések fontosságát az elváltak alulértékelték.
- A házasság fontosságának megítélése az elváltak körében alulértékelt.
- A szűkebb-tágabb családban bekövetkezett válás növeli a válás esélyét.
- A válás negatív hatással van a bizalomra való képességre, anyagi helyzetre, lakáshelyzetre és az egyén társadalmi megítélésére.
- A válás a gyermeket nevelő szülők párkapcsolati kilátásait rontja.
- A gyermekkel rendelkező házastársak válásában nagy szerepet játszott a családi szerepek megváltozása és a gyermekvállalással kapcsolatos eltérő nézetek.